

RÉTI CSÍK A DUNÁBAN

GOBBY FEHÉR GYULA

Az ősszel a Duna-parton sétáltam. Magam sem értem, miért jut olyan kevés időm mostanában a Duna-partra. Gyermekkoromban mindennap kinn voltam, egyik házi feladatommal sem késtem el, és még unatkozni is volt időm. Az őszi nap felé fordítottam arcomat, és lehunytam a szemem. A Duna most is mozog. Aztán már láttam, hogy a Macska-sziget előtt új homokpad keletkezett, és a séta folyamán három új ledőlts fát láttam, a víz alámosta őket, csendben belehanyatlottak, a horgászok számára lehetőséget biztosítva új etetők nyitására és egyben vitatémára is, mert az mindig hosszú harc után dől csak el, ki veszi birtokba a kedvező horgász-helyet. A napnak nem sok ereje volt már, de én élveztem simogatását, és nagyon kellemetlenül érintett, mikor rám köszönt egy érdes hang: Jó napot, Fehér úr, mondta, és én dühösen fordultam meg. Sohase tudom, miképpen reagáljak, ha úrnak szólítanak. Iskoláskorunkban belénk verték, hogy uraknak csak a burzsujokat szólították, annak meg a mai napig nem érezhetem magam, hiszen a hónap végén szegényszemre nyugdíjas apámhoz fordulok néha kölcsönért, ha meg elvtársnak szólítanak, először mindig meg kell gondolnom, elvtársnak tekintem-e a hozzám forduló. Tudom, hogy a megszólítás csak forma, semmilyen tartalmat nem hordoz, de minden esetben végiggondolom ugyanezeket a dolgokat, erről nem tehetek. Ne haragudjon, mondta az illető, akiben Horákok ismertem föl, a szenszámgépgyár egyik tisztviselőjét, akit gyakran láttam már a Dunán, mikor Lajos bátyámnál laktam a Köves nevezetű nyaralótelepen, ahol a nagybátyám volt az őr, ne haragudjon, de magának akarom adni ezt a halat. Horákon tipikus horgászgúnya volt. Gumicsizma, használt, bő és foltozott nadrág, kopott kabát és az elmaradhatatlan szalmakalap. Elég szerencsétlenül festett, így megsajnáltam, és nem utasítottam vissza. Jobb kezét

felém nyújtotta, benne egy vékony kis fűzfavesszőn apró, húsz-huszonöt centis hal lógott. Először nem is ismertem föl, de Horák maga mondta: egy réti csík. Valamikor én is sokat ettem, Kishegyesen rengeteg volt belőlük a Krivájában, és én Horváth suszteréknál ettem, kóstoltam meg az ízet. Horváthék előtt kanyargott a Krivaja, és a szomszédok merítőhálóval fogták belőle a csíkokat. Egy merítésre néha négy-öt is fölkerült ezekből a tönpeharcására hasonlító, apró, de ízletes húsú halacskákból. Hihetetlen. Horák meglengette a levegőben a csíkot, aztán a kezembe nyomta. El sem akartam én sem hinni, magyarázta, de ez mégiscsak egy közönséges réti csík. Hogy mit keres a Dunában, ne is kérdezze. Nem engedett el az ajándékkal, hanem belém karolt, és levezetett a ladikjához. Négy botja hajlott a víz fölé mozdulatlanul. Leült a csónak szélére, gyors mozdulattal egy üveget emelt ki a háta mögül, és felém nyújtotta. Igazi eper, mondta büszkén, én szedtem a lányokkal a nyáron. Eszembe jutottak a lányai. Az idősebbik is legalább hat évvel volt nálam fiatalabb, de mikor Lajos bátyáméknál laktam, ők voltak azok, akik mindenáron az erdő mélyébe akartak cipelni, ahol senki sem lát bennünket, meg akartak tanítani, milyen az igazi férfi. Az a szomorú igazság, hogy ez a terük sohasem sikerült. Horák megrázta az üveget: nézze, mondta meggyőződéssel, ilyen koszorú csak a cukrozatlan pálinka tetején van, ez garántáltan cukrozatlan. Köszönöm, mondtam, én akkor sem iszom, mert a májам vacakol. Én is helyet foglaltam a csónak szélén, és irigyen figyeltem, miként önt le legalább három nagy kortyot a torkán Horák. Rám pislantott, aztán felém nyújtotta az üveget. Úgy tettem, mintha innék, de csak az ízet kóstoltam meg. Könny futott a szemembe. Talán az irigységtől. Na, látja, mondta Horák, és a szemébe húzta a szállmalkalapot, mondom magának, Fehér úr, hogy ez nem cukrozott. Nem éreztem rajta az eper ízet, de az biztos, hogy kétszer főzött, jó pálinka volt. Horáknak már ködös volt a tekintete tőle. Másfél év óta ez az első hal, amit fogtam, mondta egész halkán. Képzellheti, hogy érzem magam. Én még igazi horgász vagyok, nem ilyen kocahorgász, mint a maiak. Nekem nem kell japán műanyagszállas bot, meg amerikai műcsali, meg nyugatnémet szagosgiliszta, sóhajtott egyet, aztán meghúzta az üveget. Nem szóltam közbe, tudtam, ha nem a megszokott hangján beszél, akkor titkaiba avat bele, minek szalkítottam volna félbe. Én még a régi módszerek szerint horgászom, minden héten kétszer etetek ezen a helyen, minden alkalommal

hajnali kettőkor jövök, mindig beleköpök a vízbe, ahogy tanul-
tam, de másfél év óta ez az első hal, ami a horgomra akadt. Ezt
se vihetem haza. Rám vetette a szemét, nagy és kék szeme volt,
mint a tehéneknek. El se mesélhetem senkinek, magán kívül, Fehér
úr, mondta bizalmasan. Bizonytalan mozdulatot tettem, de erre
megnyugtatót: az ilyen írófélnék úgysem hinnék el, ha aztán
továbbmesélné, mondta. Tudják, hogy nagy a képzelete, meg hogy
ki szokott találni mindenfélét. Én se hinném el, ha azt mesélné
nekem, hogy a Radics fogott egy réti csíkot a Dunában. Jó vicc-
nek venném, és jót is nevetnék rajta. Fölemeltem a bal kezemet,
még élt a kis hal, mozgatta a farkát. Horák kortyintott az üveg-
ből, aztán, hogy én visszautasítottam, eltette a csónakdeszka mö-
gé. A fejét csóválta: másfél éve várom, hogy fogjak valamit. Már
otthon is kiröhögnek. A lányaim is kiröhögnek. A feleségem érdek-
lődik az ismerősöknél, nincs-e szeretóm, mert hogy minden pecázás-
ról üres kézzel térek haza. És akkor ezt, köpött egyet, de nem a
Dunába, hanem a homokba a lába alá, ezt a vackot, ezt a hitvá-
nyat, ezt a lehetetlent kapom horogra. Egyáltalán mit keres ez a
folyóban? Hogy került ide? Mosolyogtam. Választ nem várt ő
sem. Visszadobom, mondtam, de úgy elkapta a karomat, hogy föl-
szisszentem. Öszintén mérges lett: dehogy dobja, dehogy dobja,
hiszen akkor a szerencsémét dobja el. Fehér úr, én megbízok ma-
gában, mondta. Nagyon örülök, mondtam. De komolyan gondo-
lom, jelentette ki, és bólogatott hozzá. Azért is adtam a maga ke-
zébe. Vigye haza, és süsse meg. Fogyassza egészséggel. Még egy-
szer megnéztem a halat, nem sok fogyasztánivaló volt rajta. Horák
is odanézett: tudom, hogy nem túl nagy, de a kedvemért egye meg.
Nekem szükségem van a szerencsére. Látom, mondtam. Igen, haj-
totta le a fejét. Azelőtt nemcsak közönséges pontyokat fogtam én
erre felé, hanem fogtam fenékjáró küllőt, piros szemű kelét, suj-
tásos kűszt, ezüstös balint. Már a nevékből kihallani, milyen büsz-
ke voltam a tudományomra. De most egy egyszerű kárásznak is
nagyon megörülnek. Megértem, mondtam, és fölálltam, hogy foly-
tassam a sétát. Mostanában annyit ülök és beszélgetek, hogy erre
még a Duna-parton se volt kedvem. De Horák is felugrott: ne
menjen még, suttogta, el kell még valamit mondanom magának
bizalmasan. Közeliről látszott, hogy kék szeme mellett piros erek
hálózata csüng, lehelete pedig az eperpálinka huzamosabb fogyasz-
tásáról tanúskodott. Ne menjen még, mondta, el akartam magának
mesélni, hogy mennyit síkkasztottam. Először úgy tettem, mintha

nem is hallottam volna, hogy mit mond. Reménykedtem is, hogy nem jól értettem. Már éppen eléggé zavarba hozott az urazással, a halacskával meg a bizalmával, de semmiféle sikkkasztásról nem akartam hallani. Eléggé kíváncsi természetű vagyok, de azt azért már megtanultam, hogy ha más bajába ártom magam, valamiképpen én is mindig ráfizetek. Mennem kell most, motyogtam, be kell fejeznem a munkámat. De Horák elém állt, és könyörögve fogta meg a karomat: valakinek el kell mondanom, nem hallgathatok örökké róla. Jól van, mondtam, hát az ugye természetes, hogy az ember nem hallgathat, de most elég sok eperpálinkát ivott, Horák úr, most már én is uraztam, méghozzá lelkiismeret-furdalás nélkül, mert aki sikkkasztott, és főleg, aki még ezt mindenáron be is akarja majd nem teljesen ismeretlen embernek vallani, az csakis úr lehet, inkább úr, mint elvtárs az én szememben, majd ha kijózanodik, mondtam, akkor megkeres, Horák úr, és akkor mindent elmesél nekem, amit csak akar, Horák úr. De csak nem engedett el. Nem erőszakosan, inkább könyörögve tartóztatott. Azt hiszem, ha erőszakoskodik, megszabadulok tőle, mert bennem is följött volna a méreg, de ő elengedte a karomat, és síró hangon könyörgött: ne menjen el, Fehér úr, maga meg fog érteni, senkinek el nem mesélhetem. De ebből nekem is bajom lehet, mondtam, ha maga valamiféle sikkkasztásról beszél. Miért vegyem magamra a gondját? Mert maga hisz nekem, mondta, lám, a réti csíkot is elfogadta, más már rég elhajtotta volna, más már rég azt kérdezi, honnan szereztem, más arra gondolt volna, hogy bolonddá akarom tenni... Én meg hagytam magam, mondtam dühösen. Erre felkapta a fejét: dehogy hagyta, maga érezte, hogy nem hazudok, mint ahogy azt is érzi, hogy valóban sikkkasztottam... De engem nem érdekel, kiáltottam. Mert ha tudomásul veszem, tennem kellene valamit. Horák visszakeresztelkedett a csónak szélére, és az üveg után nyúlva majdnem egészen nyugodt hangon mondta: tenni nekem kell valamit, kedves Fehér úr, mert rá kellett jönnöm, hogy elhagyott a szerencsém. Éppen másfél évvel ezelőtt kezdtem el sikkkasztani, s azóta egy nyavalyás búcót se fogtam. És még pénzem sincs, mert mind elköltöttem, tudja, mire? Nem érdekel, feleltem, de oda se figyelt, hanem folytatta: lottózásra, Fehér úr, semmire, a levegőbe dobáltam, a szerencsémot kerestem, mert bíztam benne, hogy van, érti? Nem értem, feleltem, de már belejött a vallomásba, nem állt meg: annyiszor olvastam már hasonló esetet, és mindig tudtam, hogy hülye az illető, mint ahogy magamról is tudtam, hogy hülyeséget csi-

nálok, de nem voltam képes abba hagyni, először azért, mert bíztam a véletlenben, később meg azért, mert már nem voltam képes elég pénzt szerezni, hogy visszaradjam, érti? Nem értem, feleltem, de ismét hiába. És akkor ma jött ez a csík, mondta keserűen, mit akar ez jelenteni? Fölemeltem a halat, az legyintett egyet a farkával, legyöngült már. Azért könyörgök, hogy ne dobja el, folytatta Horák, háttra meghozza a szerencsém, de hazavinni se merem, mert mit lehet vele kezdeni, mi négyen vagyunk felnőttek, meg a két unoka is ott van, nevetséges vagyok ezzel a szegény réti csíkkal. Meghúzta az üveget, és mikor magasra emelte az arcát, akkor láttam, hogy sír. Elfordultam. Nem akadályozta meg, hogy elinduljak, de egypár lépést mellettem jött, és beszélt tovább: maga ezt érteni fogja, mert maga olyan íróféle, aki az emberekkel törődik, mondta sírós hangon, nekem szükségem van a szerencsére, mert anélkül tönkremegy az életem teljesen... Hirtelen szembefordultam vele. Csak nem akar még többet lopni?, kérdeztem. Csak azért, hogy lottózzon? Lesütötte a szemét, majd zavarában levette a fejéről a szalmakalapot. Eszembe villant, hogy rajtunk kívül nincs senki a közelben, de ő részeg volt, nem ijedtem meg tőle. És ezt nekem akarja előre bevallani?, kérdeztem. Paphoz kellett volna mennie, kiabáltam vele, és ha lopni mer, nekem kutya kötelességem, hogy följelentsem, érti? Hagyjon békén a lopási ügyeivel! Horák nem nagyon izgatta magát azon, hogy én mit mondok. Megforgatta a kezében a kalapját, aztán a fejébe csapta. Tudtam, hogy egyedül maga fog megérteni, mondta, azzal visszaballagott a lakójához.

Két teljes hétig gyöttrődtem rajta, mit csináljak. Jó néhány módzata volt, hogy megtudjam, mi a helyzet a szerszámgépgyárban. Magam is elmehettem volna, újságíró barátaim közül is megkérhettem volna a gazdasági ügyekkel foglalkozókat, nézzenek utána, rendben folynak-e a gyár ügyei, mi a helyzet a pénzügyekkel, de nem akartam én keverni a bajt Horák körül. Olyan sikkasztóról még nem hallottam, akinek az ügyletei ki nem derültek volna. Ha nem előbb, akkor utóbb. Talán Horák számára is jobb lenne, ha előbb derülnének ki, mert akkor kisebb bünnel vádolnák. Azon gondolkodtam, lehetséges, így akart fényt deríteni üzelmeire, rajtam keresztül akart véget vetni nekik. Viszont, részeg fejjel ugathatott, nevetségessé teszem magam, ha följelentem. Két hét múlva megoldódott a dilemmám, mert az újságban megjelent a hír, hogy Horákot elütötte a zebrán egy autó. Nem ugrott a koci

elé, nem öngyilkosság volt. Teljesen szabályosan közlekedett, szabadot mutatott a lámpa, az autós volt az oka, tilos jelzésen rohant keresztül. A szerszámgépgyár negyedoldalas gyászjelentésben búcsúzott hűséges munkatársától. Nagyon megbántam, hogy akkor délután elrohantam a partról. Soha nem fogom megtudni, miképpen sikkasztott úgy Horák, hogy nem vették észre. Milyen módszerrel követte el a bűnt. Ezt kellett volna megkérdezni tőle. Sajnos, mindig utólag jutnak eszembe a helyes kérdések. Akárcsak a helyes válaszok. A réti csíkot viszont sóval ledörgöltem, megtisztítottam, és megsütöttem. A feleségem ugyan sajnálta, hogy annyi olajat elfogyasztok azért a kicsi halért, most amikor allig lehet olajhoz jutni, de én nem sajnáltam. Mert a réti csík húsa nagyon ízletes.